

అఖిల

అఖిలభారత పత్రిక

మార్చి 2011

ప్రత్యేక సంచిక — పద్యకవితపై శ్రీఅరవిందులు

విషయసూచిక

కవిత్వ వ్యక్తీకరణ — దాని సారము, మూలము

ఏ విధంగా అయితే వేదాంతులకు, భేదనిరూపణను చేయగల ఆలోచనా పటిమ అత్యావశ్యకమైన వరదాయినో, శాస్త్రజ్ఞులకు విశ్లేషణాత్మకపరిశీలన, అసమానమైన సహజ ప్రతిభ అయి ఉంటుందో, అదే విధంగా దర్శనం అనేది కవికి ఉండే విలక్షణమైన శక్తి వైశిష్ట్యత. ప్రాచీనుల ధోరణిలో కవి[1] అంటే దార్శనికుడు, సత్యాన్ని బహిర్గతం చేసేవాడు. కాని మనం ఆ విధమైన ఆలోచనా ధోరణి నుంచి చాలా దూరంగా జరిగిపోయి, వీనుల కింపైనదానిని, ఇంద్రియాలనబ్బురపరిచే సౌందర్యాత్మక కళనే విధిగా అతని నుంచి కోరుకుంటున్నాం; అయినప్పటికి గొప్ప కవిత్వాలన్నీ ఎంతో కొంత స్వతహాగ దానికున్న మహోన్నత లక్ష్యాన్ని, ప్రాధాన్యాన్ని ప్రకృతిసిద్ధంగా వాటిలో పదిలంగా దాచి ఉంచుతూనే ఉన్నాయి. నిజానికి కవిత్వమనేది కళ కనుక, మనలను అది తప్పకుండా చూడగలిగేటట్లు చేయాలి. అది అంతరేంద్రియాల నుద్దేశించింది కాబట్టి, భౌతికంగా చెవి వినికిడికి మార్గమైనా అక్కడ కూడా అది నిజంగా ప్రభావితం చేసేది లోవినికిడినే. దాని లక్ష్యం కవి దేనిని తన పంక్తులలో నిర్దుష్టంగా రూపధారణ చేశాడో దానిని మనం మన లోపల జీవించేటట్లు చేయడానికే. అతను మనలో ఒక అంతర్దృష్టిని జాగృతం చేస్తాడు. అతను దానిని మనలో జాగృతం చేయాడానికి ముందే అతనిలో ఆ అంతర్దృష్టి మిక్కుటంగా తప్పక ఉండి ఉండాలి.

కనుక గొప్ప కవులందరూ విశ్వప్రకృతి, జీవితం, మనుషుల విషయంలో సవిస్తరమైన, శక్తివంతమైన వ్యాఖ్యానంతో అర్థం చెప్పగలిగి, అంతఃస్ఫూర్తిని అందించే దృష్టిని కలిగి ఉండి, దాని నుంచి వెలువడే కవిత్వంతో వాటిని మహోన్నతంగా బహిర్గతం చేసే పలుకులను చెప్పినవారే. హోమర్ , షేక్ష్పియర్ , డాంటే, వాల్మీకి, కాళిదాసు మిగతా విషయాలలో ఎంతగా వ్యత్యాసం కలిగి ఉన్నా, వారి మహత్వానికి

[1] కవి అనే పదం సంస్కృత శబ్దం. సంస్కృత భాషలో ఎవరైనా పద్యరచన, వచన రచన చేసినవారికి అది వర్తిస్తుంది. కాని వేదకాలంలో అది కవిని దార్శనికుడిగా, సత్యాన్ని చూసేవాడుగా, తాను ఏ దర్శనం వల్లనైతే పదస్ఫూర్తిని పొందాడో సూక్షేంద్రియముల ద్వారా ఆ సత్యవాణిని అందుకున్నవాడుగా వర్ణించింది.

నిదర్శనంగా ఇది వారందరూ కలిగి ఉన్న ప్రథమ లక్షణం. ముఖ్యంగా వారి గొప్పతనం వారికి ఉన్న అధికాధిక ఆలోచనా శక్తిలోను, లేదా అధికతరమైన పుష్కలమైన దృష్టాంతముల రూపకల్పనలోను, లేదా ఎక్కువగా చొచ్చుకొనిపోయే శక్తి కలిగిన గాఢావేశం, మానసిక ఉద్వేగాలలోను లేదు. ఇవన్నీ వారికి ఉండవచ్చును. ఒకరు ఎక్కువగా ఒక దిశలో ఒకదానిని వరంగా పొంది ఉండవచ్చును, మరొకరికి మరొక దిశలో మరొకటి లభించి ఉండవచ్చును, కాని ఈ ఇతర శక్తులన్నీ వారి కవిత్వ వ్యక్తీకరణకు దోహదం చేసే అంగాలే కాని దాని సారం, దాని మూలం కావు. దృష్టి అనేది కవిత్వానికి అత్యావశ్యకమైన వరం. మౌలిక భావప్రపంచపు ఆదర్శవంతుడగు మూలకవిని ఈ విధంగా మనం చెప్పుకోవచ్చును; అతనిలోని ఆత్మ తనలో ఈ ప్రపంచాన్నీ, ఇతర లోకాలనూ, భగవంతుడిని, ప్రకృతిని, జీవులను, మరియు సముదాయాల జీవితాలనూ తన కేంద్రబిందువు నుంచి ఉప్పొంగి ఎగసే సృజనాత్మక లయగా, పద ధ్వనిగా, దర్శనంలో వ్యక్తీకరించబడుతుండే రూపాలుగా అతి సన్నిహితంగా చూస్తుంది. మహాకవులందరూ తమ రచనలలో ఈ ఆదర్శవంతమైన సృజనాత్మక భావనను కొంత మేరైనా పునశ్చరణ గావించినవారే, కవయః సత్యశ్రుతః, కావ్యం యొక్క సత్యాన్ని దర్శించిన ద్రష్టలు, దాని పదశబ్దాన్ని శ్రవణం చేసినవారు.

ప్రస్తుత కాలపు ఆధునిక పోకడలను పరికిస్తే కవిత్వంలో ఆలోచనకే పెద్ద పీట వేస్తున్నట్లుగా అనిపిస్తున్నది. మనం ఇంకా మేధస్సుతోటే తంటాలుపడే కాలంలో నివసిస్తున్నాం. జీవితం మరియు ప్రపంచంతో మమేకమై, ఉద్రేకపూరితమై మానవ మేధస్సు ఇతోధికంగా వృద్ధి చెందుతున్నది. జీవితంతో తలపడి పెనుగులాడి, దానిపై ప్రభుతను సంపాదించటానికి అవసరమైన ఆత్మజ్ఞానానికి ఏమాత్రం తీసిపోనటు వంటి ఇతర శక్తులను తరచు తోసిరాజనటం జరుగుతున్నది. మనం విషాయల మర్మంలోని గుప్తసంకేతాలను మన పరిభాషలో తెలుసుకోవటానికి ఎల్లప్పుడూ ప్రయాసపడుతూ, దానికై ఎన్నో దిక్కులను అన్వేషిస్తుంటాం. లోకాల గూఢలిపిని చదవాలనేది మన ప్రయత్నం. దానిని మేధోసాయంతో విడమరచి అవగతం చేసుకోవాలని అనుకుంటాం, కాని చాలా సమయం మనం మన జీవనంలోను, ఆలోచనలలోను క్షణం తీరిక లేకుండా గడుపుతూ, నిశ్శబ్దానికి, దర్శనానికి ఏమాత్రం విశ్రాంతి లేనివారమవుతున్నాం. ఈ ప్రయత్నంలో మనం కవిని అతని అపారమైన భాషాపాండిత్యప్రకర్షతో మనకు సహాయం చేయాలని కోరుకుంటాం కాని,

చిక్కుముడులతో సందిగ్ధమై, వెతుకులాడే మేధస్సులకు అతని నుంచి అంతగా పరిపూర్ణ సౌందర్యభరిత కవిత్వాన్ని, లేదా విస్తృతర సృజనాత్మకదృష్టిని అందివ్వాలని మనం అడగం.

వేదాంతి, ప్రవక్తల కంటె కవి-ద్రష్ట చూపు భిన్నంగా ఉంటుంది, ఆలోచించే పద్ధతి ఇంకొక విధంగా ఉంటుంది, తాను చెప్పదలచుకున్నది పూర్తిగా మరొక విధంగా ఉంటుంది. ప్రవక్త సత్యాన్ని దైవాజ్ఞగాను, ధర్మంగాను, శాశ్వతుని శాసనంగాను ప్రకటిస్తాడు. అతను సందేశాన్ని అందించేవాడు, కాని కవి సత్యాన్ని దాని సౌందర్యశక్తిలో చూపిస్తాడు. దాని ప్రతీకగా, లేదా, బింబంగా, లేదా, ప్రకృతి కార్యకలాపంగా లేదా, జీవనంలోని కార్యకలాపాలుగా బహిర్గతం చేస్తాడు. అతనా పనిచేయగానే అతను చేయవలసిన మొత్తం పని అయిపోయినట్లే. అంతేకాని అతను దానికి సవిస్తరంగా భాష్యం చెప్పేవాడు కాని, లేదా, సాధికారికంగా సందేశాన్ని అందించేవాడుకాని కాదు. వేదాంతి సత్యాన్ని వివేచన చేసి చూపుతూ, దాని అంగాలను, వివిధ కోణాలను మేధస్సుతో ఒకదానితో మరొకదానికి గల పరస్పర సంబంధాన్ని తెలియచెప్పుతాడు. కవి సత్యాన్ని బలంగా వశం చేసుకుని, సత్యం యొక్క వివిధ కోణాలను అవి ఏ విధంగా జీవనంలో పెనవేసుకుని ఉన్నాయోనని (అది కూడా వేదాంత పరిభాషే అవుతుంది) చెపుతాడు, లేదా, సత్యపు రూపురేఖలను చూస్తూ, దాని దర్శనంతో భావోద్రేకంతో, ఆ సౌందర్యరూపానికి సృష్టి చేస్తాడు.

రోమను కవులు చేసిన పొరపాటును దూరం చేయడానికి ప్రస్తుతకాలంలో మేము మన సౌందర్యాత్మక మానసికానుభూతులను చాలా మటుకు స్పష్టపరిచాము; కాని సూక్ష్మరూపంలో ప్రమాదభూయిష్టంగా మేథోపరమైన ఆక్రమణ ఇంకా కొనసాగుతూనే ఉన్నది. కాని మనకు బోధించే మానసిక ప్రేరణ బలంగా ఉంది. జీవితాన్ని పరిశీలించి, విమర్శించటానికీ మనం మొగ్గు చూపుతాము. ఆవిధాన మనం తెలుసుకోవలసినది ఆర్నాల్డు మహాశయుడు కవిత్వం గురించి సిద్ధాంతీకరించిన 'జీవితం మీద విమర్శ'. అందులో, నష్టనివారణ నుంచి తప్పించే కొన్ని విశేషణాలున్నప్పటికి, విపరీత పరిస్థితులకు దారితీసే దానిని మించినటువంటి రాతలు మరేవీ ఉండబోవు. మన దార్శనికతకు ఏమాత్రం విలువ నివ్వకుండా, దానికి హాని కలిగిస్తూ, కవిత్వం జీవితాన్ని వేదాంతిక ధోరణిలో రూపధారణ చేస్తూ, విమర్శించేదిగా ఉండాలనేది వారి ఉద్దేశం. భావాలను మరొక విధంగా ప్రతీకలతో వర్ణన చేస్తూ,

మేథోపరమైన పన్నుగడలతో నిగూఢభావాలను, నిర్దుష్టరూపాలను తేలికగా కలుపుతుండటం చూస్తుంటే, కావ్యప్రపంచం మీద మరొకసారి ముట్టడిచేసే ఉద్దేశం కనపడుతున్నది. ఇవేకాక, ఇతర మేథోపరమైన వ్యాధి లక్షణాలున్నాయి. వాటికి ఇంచుమించు మనమందరం బలిపశువులమే. కనుక, గట్టిగా నొక్కి చెప్పగలిగినదేమంటే, కవిత్వం సహజశక్తి అది దర్శించగలగడంలో ఉంది; దాని మేథోపరమైన ఆలోచనాప్రక్రియ — సారాంశంలో లేదు, దాని భద్రత సహజతత్వమైన దాని దర్శనానికి అంటిపెట్టుకుని ఉండడమే. దాని భావం, దాని చింతన, దాని ఉద్వేగం, అది వెలువరించే పద్ధతి, దాని సమగ్రరూపం పరిపూర్తి అయ్యేముందు దాని నుంచి తప్పక ఊర్ధ్వదిశగా బయటపడి ఉన్నతస్థితిని పొందాలి, అధవా అందులోనే ఉన్నతస్థితిని పొందాలి. కవిత్వదృష్టి జీవితాన్ని విమర్శించడం కాదు, వేదాంతిక దృక్పథం కాదు, అది ఆత్మదృక్పథం, అంతరేంద్రియం స్వాధీనం చేసుకునేది. మంత్రం కూడా విషయంలోను, లేదా దాని రూపంలోను వేదాంతిక వాస్తవాలకు సంబంధించిన కవిత్వ ఉచ్చారణ కాదు, కాని అది లయబద్ధంగా బయటకు వచ్చేది లేదా ఆత్మదృష్టిలో దేవుడు, ప్రకృతి, తనది, ప్రపంచానిది అయిన అంతరంగ సత్యాలను దాని ఏలుబడిలో ఉండే జనబాహుళ్యం, వారి జీవితరహస్యాలు, వారి అస్తిత్వాలను అంతఃస్ఫురణంగా ప్రదర్శించుకునేటటువంటిది. అవి బాహ్యదృష్టికి మార్మికమైనవి.

జీవనదృక్పథంలో కళ ఏ విధంగా ఉండాలనే ఆలోచనతో దానిని నియంత్రించే ప్రయత్నంలో దానికి ప్రత్యేక లక్షణాలను నిరంతరం ప్రస్తావిస్తూ నిర్ధారించడం జరుగుతున్నది; అంతర్ముఖంగాను, బహిర్ముఖంగాను ఏ విధంగా రూపకల్పన చేయాలనే అవసరాన్ని లేదా వాస్తవికతా చిత్రణావిధానం లేదా, ఆదర్శ దృక్పథం అనేవాటిని ప్రస్తావించే ఈ నియంత్రణ, జ్ఞానవికసనం చేయడానికి బదులుగా ఎక్కువగా తప్పుదారి పట్టించేవే. కచ్చితంగా, ఒక కవి యదార్థ విషయాలను తన కవిత్వంగా మలచటంలో అతిశయించి ఉండవచ్చును, కాని అంతర్లీన విషయాలలో తొట్రుపాటు లేక వాటి విషయాలలో ఎక్కువగా సత్యాన్ని గ్రహించలేకపోవచ్చును. మరొకరు అంతరంగలోకాలలో ఎక్కువ స్వేచ్ఛగా పరిభ్రమిస్తూ, వాస్తవికతా చిత్రణలో పేలవంగా ఉండవచ్చును; ఇద్దరూ ఉన్నతశ్రేణికి చెందివారు కావచ్చును. కాని మనం విషయాన్ని జాగ్రత్తగా పరిశీలిస్తే కావ్యం సజీవంగా ఉండటానికీ, మనం దర్శించింది మన కళ్ళ ముందు వాస్తవికంగా గోచరమవడానికీ కొంత బహిర్ముఖత్వం

అవసరమనే విషయం తెలుసుకోగలుగుతాం. అదే మరొక విధంగా, పూర్తిగా బాహ్యప్రపంచం మీద ఆధారపడి చేయబడిన కవిత్వం కూడా అంతర్దర్శనంతోను, అంతరంగంలో రూపుదిద్దుకోబడడం లేదా, కనీసం దర్శించినదానికి వ్యక్తిత్వపరంగా అర్థాన్ని విడమరచి చెప్పడంతోను, ఆకృతి పరివర్తనాలతోను ఆరంభమవుతుంది. కవి తనలో నుంచి సృష్టి చేస్తాడు కాని, బాహ్యంలో చూసేదానితో కాదు; బాహ్యంలో చూసింది అంతరంగదృష్టికి భావోద్వేగాన్ని కలిగించి కవిత్వరచనకు పురికొల్పుతుంది. ఆ విధంగా కాకపోతే, అతని రచన యాంత్రికంగా నిర్మాణమై, ఒక దాని పక్కన మరొకటి కూర్చబడినదిగా అవుతుందే కాని, జీవంకల రససృష్టి కాదు.

పూర్తిగా బాహ్యం మీద ఆధారపడిన కవిత్వం మనలను కళాత్మకత నుంచి ఛాయాచిత్రానికి దిగజారుస్తుంది. అంతరంగ దృక్పథాన్ని తగ్గించి, క్రమక్రమంగా కనుమరుగు చేస్తూ నిర్దుష్టమైనదానినే అందించాలనే ప్రయత్నం విజ్ఞానశాస్త్రానికి సరిపోతుంది కాని కవిత్వానికి కాదు. అటువంటి నిర్దుష్టత వలన మనకు అధికతరసత్యం, లేదా, వాస్తవికత అందుబాటులోనికి రాకపోవచ్చు, కాని దానికి వ్యతిరిక్తం మటుకు అయి తీరుతుంది. శాస్త్రజ్ఞానానికి సంబంధించిన విషయరచన, విజ్ఞానశాస్త్ర ప్రపంచంలో అది ఎంతగా ప్రామాణికమైనప్పటికి, ఇంద్రియాలకు, హేతుబద్ధ పరిశీలనకు యదార్థమైనప్పటికి, ఆత్మకు మటుకు అది సత్యదూరం. అది సమగ్ర సత్యం కాదు, లేక అంతటికి సంబంధించిన విషయదృష్టి కాదు. ఎందువల్లనంటే అది వాటి ప్రక్రియలను, యంత్రసామగ్రిని, యాంత్రికమైన ధర్మాలను వివరిస్తుంది కాని, వాటి అంతరంగ జీవితాన్ని, ఆత్మశక్తిని కాదు. ఇటువంటి విచక్షణలలో భద్రత లేదు, పైగా కవికి ఏవిధమైన సూత్రాలను పాటించమని నిర్దేశించలేము. ఎందువల్లనంటే, అతనేమిటో, అతనేమి దర్శించాడో అనేదానిలోనే అతడు తప్పక తన పనిని కొనసాగించవలసి ఉంటుంది. అంతకు మించి అతనిలో జీవించే కావ్యకేంద్రం నుంచి పనిచేయవలసి ఉంటుందేగాని, కృత్రిమ పద్ధతుల నవలంబించి తనకు తాను నిర్వాసితుడవటము కాదు.

మూలం: శ్రీఅరవిందులు

అనువాదం: డా. త్రిపురారిభట్ల ప్రసన్నకృష్ణ

పాటకు పద్యానికి తేడా

పాట పద్యం లాంటిది కాదు, కానవసరం లేదు. మంచి పాటలు కొన్ని ఉన్నాయి కాని అవి అసలు పద్యాలు కావు. యూరప్‌లో గేయరచయితలుగాని, గొప్ప సంగీత రూపకాల పాటల రచయితలు గాని కవులుగ పరిగణింపబడలేదు. ఆసియాలో పాట తీరును కవిత్వ నాణ్యతతో జోడించే ప్రయత్నము సర్వసాధారణంగా కనిపిస్తుంది. ప్రాచీన గ్రీసు దేశంలో కూడ గేయ కవితారచన తరచుగా సంగీతానుబద్ధంగా సాగింది. అయినప్పటికి పద్యకవిత, గేయరచన ఒకే కోవకు చెందినట్టు కనిపించినా, అవి రెండు వేర్వేరు కళలు. కారణం, వాటి నిర్మాణ లక్ష్యము, లక్షణము ఒకటి కావు. పద్య కవితను అర్థం చేసుకోవాలి, సంగీతాన్ని లేక గానాన్ని అనుభూతి చెందాలి అనుటలో కాదు వీటి మధ్యన తేడా. వ్యత్యాసం ఎక్కడ అంటే, ఒకటి నిర్దిష్టమైన వ్రాతపూర్వక భావన ద్వారా అంతరాత్మను చేరితే, మరొకటి శబ్దరూపంలో హృదయతంత్రులను మీటుతుంది. కేవలం పద్యంలోని మేధోతత్వం, దానిలోని పదాలు, భావము మాత్రమే నీకు అర్థమైనట్లయితే, ఆ పద్యము యొక్క ఔన్నత్యాన్ని అంచనా వేయలేకపోయావన్న మాట. ఏ పద్యమైతే కేవలం పైవాటిని మాత్రమే కలిగి ఉండి, ఇతరమైనదేదీ లేనట్లయితే అది అచ్చమైన పద్యకవిత కాదు. నిజమైన పద్యకవితలో పైవాటిని మించి మరేదో ఒకటి అధికంగా ఉండాలి. అది సంగీతం ఇచ్చే అనుభూతిని కలిగించాలి. అదే దానిలోని విశిష్టమైన ఆవశ్యకమైన లక్షణము. సంగీతానికి వలె పద్యకవితకు కూడ ఒక లయ ఉంటుంది. కాని అది విభిన్నమైన లయ. 'మరేదో ఒకటి' అనుదానిని పదరూపంలో వెల్లడి చేయుటకు ఈ లయ తోడ్పడుతుంది. అది పదాలలో స్వతహాగ ప్రతిబింబించలేదు, లేక పూర్తిస్థాయిలో వెల్లడి కాలేదు. ఆ పదాలనే లయబద్ధంగా కాక వేరొక క్రమంలో వ్రాసినట్లయితే లేక సక్రమమైన లయలో అమర్చకపోతే అవి నిన్ను అసలు కదిలించలేవు, పైగా అదే మాదిరి ప్రభావాన్ని నీపై చూపలేవు. ఈ 'మరేదో ఒకటి' అంతర్గతంగా నిక్షిప్తమై ఉన్న విషయం లేక సూచన, ఒక ఆత్మానుభూతి లేక ఆత్మానుభవం, ఒక జీవితానుభూతి లేక జీవితానుభవం, ఒక మానసిక భావోద్వేగం, దర్శనం లేక అనుభవం (కేవలం భావన కాదు). నీవు దీనిని అందుకుని ఆ అనుభవ

స్పందనను కొంతవరకైన తిరిగి పొందగలిగితే — పూర్తి అనుభవాన్ని కాకపోయినా — ఆ పద్యం ఇవ్వగలిగినదేదో నీవు అందుకున్నట్లుగ భావించాలి, మరో విధంగా కాదు.

పద్యానికి, పాటకు మధ్య నున్న నిజమైన తేడా ఏమిటంటే, పాట స్వరబద్ధతా దృష్టితో వ్రాయబడుతుంది, కాని పద్యం ఛందోబద్ధంగా సంగీత మొలకించే పదధ్వనులు వీనులకు విందు చేసేలా వ్రాయబడతుంది. ఈ రెండింటి లయలు పూర్తిగ భిన్నమైనవి. అందువలన పద్యానికి స్వరం కూర్చుట వీలు కాదు. అది రెండు రకాల లయలను దృష్టిలో ఉంచుకొని వ్రాయబడినప్పుడు లేక స్వరకల్పనకు అనువైన విధంగ దాని పదబంధం కూర్చబడినప్పుడే అది వీలుపడుతుంది. ఇతర రకాల కవితా రచనలకన్న గేయకవిత రచనల్లోనే తరచు ఈ విధంగ జరుగుతుంది. మామూలుగ గీతం యొక్క లక్షణం ఏమిటంటే దాని వస్తుతత్వం సామాన్యమైనదిగ ఉండి, ఒక భావాన్ని లేక అనుభూతిని వెల్లడి చేయుటతో సరిపెట్టుకుని దాని యందు నిక్షిప్తమైన ఉన్న విలువలను మెరుగుపరచుటను సంగీతానికి వదలివేస్తుంది. కాని ఈ పట్టువిడుపు అన్ని సందర్భాలలోను అనుసరించబడదు. కొన్నిసార్లు పదం స్వతహాగ అధిక ప్రాధాన్యతను పొందుతుంది.

మూలం: శ్రీఅరవిందులు

అనువాదం: సిద్ధులగారి త్రివేణి

చైత్యపురుష ప్రేరణ — ఊర్ధ్వ ప్రేరణ

మనోరంజకమైన ఆధ్యాత్మిక పద్యకవితా రచనకు మూలమైన చైత్యపురుష శక్తి ఒకటి ఉన్నది. ఇది రెండు విధాలు. ఒకటి, జీవాత్మ తత్వానికి చెందినది — జీవాత్మకు గల సకల సంభావ్యతల సమాహారము. రెండవది, గతజన్మల వరుస క్రమంలో ఒనగూడిన లేక మన ప్రస్తుత జన్మలో చేపట్టవలసిన కార్యాచరణ నిమిత్తం ముందుంచబడిన ఆత్మశక్తికి ప్రతీక. మామూలుగ చైత్యపురుషసత్త తనకు తానుగ తన మానసిక, ప్రాణిక, శారీరక సాధనాల ద్వారా వ్యక్తపడుతుంది. వాటిపై తన ప్రభావాన్ని వీలైనంత అధిక మోతాదులో ప్రయోగింప ప్రయత్నిస్తుంది, అయినా

సంపూర్ణ సాఫల్యతను సాధించలేదు. అన్నింటికి దూరంగా మెదిలే దాని పరోక్ష వైఖరిని విడనాడి ప్రత్యక్షంగ వ్యవహరించే తీరుకు అలవాటు పడినప్పుడే అది సాధ్యపడుతుంది. అప్పుడే దానికి ఆధ్యాత్మిక అనుభవాలను, అనుభూతులను అన్నింటిని తనకు అనువైన రీతిలో పొందటానికి, తనదైన శైలిలో వ్యక్తపరచడానికి సాధ్యమౌతుంది. ఎందుకనగా, చైత్యపురుషస్థాయి ఊర్ధ్వభూమికల స్థాయికి భిన్నం. దాని విశిష్టత, శక్తి, విశాలత తక్కువ మోతాదులో ఉంటాయి గాని, దాని చిరు మధురిమ, సుకుమార సౌందర్యము అపారమైనవి. ఒక అత్యంత మనోరంజకమైన భావనా పటిమ, ఒక సత్యమైన దివ్యజ్ఞాన సూక్ష్మాలను గురించిన అవగాహన, ఒక సన్నిహిత వ్యవహారశైలి అక్కడ చోటు చేసుకుంటాయి. 'మాధుర్యము', 'ప్రకాశము' అనే వర్ణనా పదబంధం చైత్యపురుష స్వాభావికతకు బీజమనుట సమంజసము. ఆధ్యాత్మికస్థాయిలో ఈ విషయాలకు ఒక విస్తృతమైన ప్రచారము, శోభాయమానమైన ఉజ్వలకాంతి, శక్తియుతమైన అధికారము, బలము, వ్యాప్తి ఒనగూరుతాయి.

మూలం: శ్రీఅరవిందులు

అనువాదం: అందుగులపాటి కైలాసపతి, జానకి

మంత్రము

వేదకాలానికి చెందిన కవులు మంత్రమును ఒక అంతః ప్రేరణతో, ఒక దివ్యావేశంతో దర్శనీయమైనదిగాను, అంతర్దృష్టికి తట్టిన భావన యొక్క రూపకల్పనగాను వర్ణించారు. కాస్త లోతుగ ఆలోచించి ఆధునిక పదజాలంలో నిర్వచించాలంటే అది దైవానికి, ఆత్మకు, మానవునికి, ప్రకృతికి, బ్రహ్మాండానికి, జీవితానికి, వస్తువుకు, ఆలోచనకు, అనుభూతికి, కార్యాచరణకు చెందిన ఒకానొక అంతర్గత సత్యము. ఒక మహోన్నతమైన అంతరాత్మ యొక్క స్వరతాళలయవిన్యాసాల, ఛందోబద్ధ చింతన. ఎందుకనగా కన్నది విన్నది వేర్వేరుగ పరిగణించబడలేవు; అది ఒకే చర్య. ఒక వ్యక్తిలో సజీవంగ వెలుగొందుతున్న సత్యము — మనం అనుకునే సాక్షాత్కారం — ఈ రెంటికి చెందినది, ఈ రెంటిలో దేని నుంచి కూడ విడదీయ వీలుపడనిది. ఇందుకు కారణం అంతరాత్మయందు దాని ఉనికిగాని, మనసు దానికి

స్వాధీనపడుటగాని, దాని కర్తలోనో లేక మానవ మాధ్యమంలోనో అంతర్దృష్టికి కనిపించునది, అంతరాత్మ వినగలిగినది అగు ఒక ప్రదీప్త పదంగా రూపొందే ప్రక్రియ కన్న ముందుగానో లేక ఏకకాలంలోనో చోటు చేసుకోవాలి. మంత్రం హృదయం ద్వారా జన్మనెత్తుతుంది. ఆలోచించగలిగే మనసు దానిని ఆ పరమాత్ముని దివ్యత్వానికి వాహనంగానో, ఆతని వాస్తవికతను ప్రతిబింబించే ముఖారవిందంగానో లేక ఆకృతిగానో మలుస్తుంది. ఆ కవిద్రష్ట యొక్క వాక్కు నిజమైన మంత్రమే అయితే దానిని బాహ్యము నుండి విన్న అర్హులైనవారి మనసుల్లో ఈ మూడు జత కూడాలి; 1) అంతరంగంలో దర్శనమైన సత్యం, వినిపించిన వాక్కు రెండూ జత కూడాలి. 2) మనసు దాని యొక్క అంతఃస్ఫూర్తిని వశపరచుకోవాలి. 3) అంతరాత్మ దానిని ఆకళింపు చేసుకొనుటతో పాటు ఛందోబద్ధమైన ఆ మంత్రవాక్కు యొక్క సందేశము మరియు మనసుకు ఆ పరమ సత్యము యొక్క దర్శనము రెండున్ను ఒకేసారిగాని లేక ఒకదాని తరువాత ఒకటిగగాని చోటు చేసుకోవాలి.

మూలం: శ్రీఅరవిందులు

అనువాదం: అందుగులపాటి కైలాసపతి, జానకి

యోగసాధన — కవితా వ్యాసంగం

కవిత్వము, కావ్యరచన యోగసాధనకు మారుగా ఎన్నడూ కానేరవు అనుట సుస్పష్టము. ఈ ప్రక్రియలు కేవలం యోగసాధనకు దోహదము చేయగలవు. సాధకునికి భక్తి, ఆత్మనివేదన వంటి భావము లున్నట్లయితే వాటిని వ్యక్తము చేయుటకు ఉపకరించును. సాధకునకు కల్గిన ఆధ్యాత్మికానుభవములను కవిత్వరీత్యా వెలువరించి వాటిని బలపరచవచ్చు. గీతోపనిషత్తుల అధ్యయనం, సంకీర్తనాదుల వలె ఈ ప్రక్రియలు కూడ ఏదో ఒక దశలో యోగసాధనకు సాయం చేయగలవు. అంతేకాక, బాహ్యచైతన్యానికి అంతరంగంలోని మనస్సుకు గాని లేక ప్రాణికానికి గాని ఒక సంబంధ మేర్పరచే మార్గాన్ని తెరుస్తుంది. ఇంతటితో ఆగిపోతే ప్రయోజనం శూన్యం. యోగసాధన ఒక్కటే ప్రధానమైనదిగా వుండాలి. యోగసాధన అనగా,

మానవ ప్రకృతి ప్రక్షాళణ, అస్తిత్వ పవిత్రీకరణ, చైత్యపురుషసత్తాను, అంతరంగాన్ని, ప్రాణికాన్ని తెరిచి వుంచుట, దైవసాక్షాత్కారము, దైవానుసంధానము, అన్నింటిలోను దైవానుభూతిని పొందుట, ఆత్మార్పణ, దైవభక్తి, మానవ చైతన్యం విశ్వచైతన్యంలో విలీనమగునంతగా విస్తృతపరచుట, పరమాత్మను అందరిలోను అంతటనూ దర్శించుట, మానవ ప్రకృతి యొక్క మానసిక మరియు ఆధ్యాత్మిక పరివర్తన. వీటిని నిరసిస్తూ, కేవలం కావ్యరచనాదులతోను, మానసిక పరివర్తనతోను, సాంఘిక సంబంధాలతోను కాలయాపన చేయటం యోగసాధన కానేరదన్నది కఠోర సత్యము. పద్యరచన ఒక నిజస్ఫూర్తితో సాగాలి. కీర్తిప్రఖ్యాతులను ఆశించో, లేక స్వయంసంతుష్టి కోసమో కాకూడదు. గతంలో మన భారతదేశంలో భక్తి, ఆధ్యాత్మిక చింతనలతో కూడిన పద్యగీతాలను రచించి మన కందించిన మహామహులైన కవులలాగ, దైవానుసంధానాన్ని పొందాలనే ఆకాంక్షను అంతరంగ ఆవేదనను వ్యక్తపరచే మాధ్యమంగా పద్యకవిత రచించబడాలి. పాశ్చాత్య సంగీత కళాకారుల ధోరణిలోనో లేక సాహితీవేత్తల పోకడలనో అనుకరించి రచన కొనసాగినట్లయితే, ప్రయోజనముండదు. ఏ పనిగాని, ధ్యానంగాని, జీవితసర్వస్వాన్ని కూడగట్టి, నిజమైన ఆత్మార్పణాస్ఫూర్తితోను, ఆధ్యాత్మిక ఆకాంక్షతోను నిర్వర్తించితే తప్ప, అవి సఫలీకృతం కానేరవు.

*

ప్రతి కళాకారుడికి, ఏ ఒక్కరికో తప్ప అతని ప్రాణిక శారీరక కోశాలలో జనాదరణ పొందుటకై ప్రాకులాడే తత్వం ఎంతో కొంత ఉంటుంది. అది అతనిలో అభిమాన శ్రోతల కోసం, ప్రజాభినందనల కోసం, ప్రతిష్టల కోసం, స్వాతిశయ సంతృప్తి కోసం, ప్రశంసల కోసం, ఆరాటాన్ని అధికం చేస్తుంది. నీవు ఒక యోగిగా మనగలగాలంటే ఆ తాపత్రయం పూర్తిగా తొలగిపోవాలి. నీ కళను నీ స్వప్రయోజనానికి గాని, ఇతరుల సేవకు గాని, అలాంటి మరేదానికైనా గాని ఉపయోగించకుండా, ఒక్క ఆ భగవంతుని సేవకు మాత్రమే వినియోగించాలి.

*

సాధకుడవైన నీవు, కావ్యరచన, కవిత్వము విరమించ నవసరం లేదని, నేను అనేక పర్యాయములు సూచించాను. వైరాగ్య, తపోభావనలతో ఈ ప్రక్రియలందు నిరాశక్తత చూపుట తప్పు. అప్రయత్నంగానే ఈ ప్రక్రియలు రాలిపోవాలి. సాధకుడు ఒక

మహోన్నత అపురూప యోగస్థితికి చేరుకొన్నప్పుడు, ఇతర వ్యాపకాలు అతని దరికి చేరవు. అయినప్పటికీ కావ్యరచన, చిత్రలేఖనము వంటి ప్రక్రియలకు స్వస్తి పలకాలని నియమమేదీ లేదు. ఇవి కూడా యోగసాధనలో సోపానాలే. అయితే ఈ ప్రక్రియలు సాగుతున్నపుడు స్వాభిజాత్యం కీర్తికాముకత్వం మొదలైన పోకడలకు తావు లేదు.

*

అనంతమైన నిత్యసత్య స్వరూపము యొక్క ప్రాభవము, వైశిష్ట్యములకు అశాశ్వతమైన మానవుల ప్రాపంచిక కీర్తిప్రతిష్ఠలు ఏమాత్రం కూడా కొరగావు. ఎన్నటికీ సాటి రావు. ఇది నిక్కము.

ఈ ఉన్నత యోగస్థితికి చేరువగుటకు రెండు మార్గాలున్నాయి. విరాగియై ఐహిక జీవితము నుండి నిష్క్రమించుట యొకటి కాగా, తాను అహంకారాది వాసనలకు అతీతుడై, సర్వోహంభావయుక్తుడై ఏదో ఒక రోజున తన సహజ ప్రకృతి ననుసరించి తానాచరించిన కర్మలన్నీ నిత్యమైన ఆ అనంతమూర్తి ఆదేశానుసారం జరిగేవే అను చైతన్యం పొందుట రెండవది.

మూలం: శ్రీఅరవిందులు
అనువాదం: శ్రీశరణ్

పద్యకవితా ప్రయోజనము

దివ్యపదము శక్తిభరితము. మామూలుగ వ్రాయబడిన పదమునకు కూడ శక్తి ఉంటుంది. ఆ పదము ప్రేరణతో వెలువడినదైతే దాని శక్తి ద్విగుణీకృతమౌతుంది. అది ఏ విధమైన శక్తి లేక ఎందుకోసం అనేది ఆ ప్రేరణ యొక్క లక్షణం పైన దానికి మూలమైన విషయం పైన, అస్తిత్వము యొక్క ఏ భాగంపై అది ప్రభావం చూపుతుంది అనేదాని పైన ఆధారపడి ఉంటుంది. వేదాలు, ఉపనిషత్తులు, భగవద్గీతలాంటి స్మృతుల యందు ప్రవచించబడిన రీతిగ, దివ్యపదము స్వతహాగ ఒక ఆధ్యాత్మిక ప్రచోదనము, ఒక అభ్యున్నతిని, కొన్ని దివ్యానుభూతులను కూడ మనుషులలో ఉదయింపజేసే శక్తిని కలిగి ఉంటుంది.

వేదకాలానికి చెందిన కవులు వారి పద్యకవితలను మంత్రాలుగ పరిగణించారు. అవి వారి స్వీయ అనుభూతులకు వాహికలుగ నుండుటతో పాటు ఇతరులకు కూడ అట్టి అనుభూతులను సిద్ధింపజేసే మాధ్యమం కాగలిగాయి. సహజంగానే ఇవి చాలా మటుక అక్కడక్కడ ప్రకాశించే కాంతుల వంటివే గాని యోగానికి అంతిమ లక్ష్యమగు స్థిరమైన శాశ్వత వాస్తవానుభూతులు కాలేవు. అయినా కూడ అవి కనీసం గమ్యం చేరడానికి వేసే అడుగులుగా గాని, వీధి దీపాలుగా గాని ఉపయోగపడగలవు. ఉపనిషత్తులు లేక భగవద్గీత శ్లోకాలపై చింతన జరిపేవారిలో చాలా మందికి ఇలాంటి వికసనం సమకూరుతుంది. ఆ దివ్యపదాన్ని గాని దాని యందు ప్రజ్వరిల్లే కాంతినిగాని ఇమిడి ఉన్నదేదైనా, అది వాగ్రూపములో నున్నా లేక వ్రాతపూర్వకంగా నున్నా, అంతరంగంలో ఈ అగ్నిని రగిలించగలదు. ఆకాశానికున్నంత విస్తృతిని కలిగించగలదు. దివ్యపదమునే దేహంగ చేసుకున్న ఆ మహత్తరమైనదానిని దర్శింపజేయగలదు. అన్ని కాలాలలోను ఆధ్యాత్మికతను అర్థించేవారందరు వారి ఆకాంక్షలను, అనుభూతులను పద్యకవితా రూపంలోనో లేక ప్రేరణాత్మక పదజాలంలోనో వ్యక్తపరచారు. అది వారికే గాక ఇతరులకు కూడ ప్రయోజనము చేకూర్చింది.

మూలం: శ్రీఅరవిందులు

అనువాదం: అందుగులపాటి కైలాసపతి, జానకి

భవిష్యత్ కవిత్వము

ఆత్మలో జీవించుట అంటే క్షణ క్షణం మారుతుండే రూపాల నుండి మారకుండా, నిత్యమై ఉన్నదానిని గుర్తించగలుగుట; ఈ రూపాలలో ఆత్మయొక్క అధిక ప్రాముఖ్యతలను దర్శించుట. ఈ దర్శనం — వర్తమానం యొక్క అన్ని కోణాలను అన్వేషిస్తుంది; విశ్లేషిస్తుంది నిగూఢంగా; దేనివల్ల మనిషి తయారుకాబడుతున్నాడో, దేనిని మనిషి తయారుచేస్తున్నాడో, దాని అనుభూతినిస్తుంది; ఎరుకపరుస్తుంది, దివ్యత్వము యొక్క ముసుగులన్నిటిని ఎదుర్కొంటుంది; అసహ్యాకరమైన, భయంకరమైన,ఆందోళనకరమైన వాటన్నిటిని నిజమానవ జీవితంలో అవగాహనకు

దుర్లభమైన వాటన్నిటిని అది కనుక్కొంటుంది. జీవితంలో గుప్తంగా ఉన్న సౌందర్యాన్ని — ఏదైతే బాహ్యానికి మార్పుచెందకుండా, వ్యక్తమవటానికి పోరాటం చేస్తోందో ఆ సౌందర్యాన్ని ఆధ్యాత్మిక సౌందర్యాన్ని, దానికి సంబంధించిన విషయాలను కవితా సానుభూతితో వెలుపలకుక తీసిచూపుతుంది, ఈ దర్శనం.

కవితాసృష్టిలో ఇది ఒక శ్రమ; ఈ మధ్యకాలంలో ఈ శ్రమ పెరుగుతూ వస్తోంది. ఎక్కువ తరచుగా, ఈ శ్రమ ఇంకా సరిపోని సున్నితమైన అంతర్దృష్టితోను, మితిమీరిన మొరటు నిర్వహణతోను, అపరిపక్వంగా ఉంటోంది. కాని, ఒక మారు ఈ అపరిపక్వతను అధిగమించినప్పుడు, తప్పనిసరిగా అది గొప్ప కవితాధ్యేయాలతో, ఒక విశాలమైన, భద్రమైన స్థానాన్ని పొందుతుంది. కాని, ఇంకా స్వచ్ఛమైన, ఉత్తేజకరమైన దర్శనం మనిషిలోని ఆత్మగమ్యత యొక్క దర్శనం. అదే భవిష్యత్ కవిత్వంలో ఎక్కువ భాగంగా ఉంటుంది.

ఎందుకంటే, మనిషిలోని అధ్యాత్మిక నేత్రం, అతడు ఇప్పుడున్న స్థితిలో, అతని దివ్యత్వాన్ని చూడగల్గడం మాత్రమే గాక, అతని పోరాటంలో, గెలుపులో, ఓటమిలో, ఇంకా అతని పాపంలో, అపరాధంలో, అల్పత్వంలో కూడ దివ్యత్వాన్ని చూడగల్గుతుంది. ఎందుకంటే, మానవునిలో ఆత్మ అతని భవిష్యత్తుకు, గతానికి, వర్తమానానికి కూడ అధిపతి. ఇంకా రాబోయే తరాలకు అతడు సగం మాత్రమే ఆకృతి పొందిన పదార్థం (ప్రతిమ) మాత్రమే కాదు: ఒక విశాలమైన, విస్తృతమైన అర్థంలో, భవిష్యత్తు యొక్క పిలుపు, ఆకర్షణే గతాన్ని, వర్తమానాన్ని తయారుచేస్తాయి. మనిషిలో దైవశీర్షం యొక్క పెరుగుదలలోనే భవిష్యత్ ఎక్కువగా ఏర్పడుతున్నట్లు కన్పిస్తుంది: తన పరిపక్వత కొరకు, ఆలోచించి, సంకల్పించి, శ్రమించే జాతి యొక్క గొప్ప విధివిధానమే, మనిషిలో దైవశీర్షపు పెరుగుదలగా కన్పిస్తుంది.

ఇది ఒక శ్రమ, ఒక గీతం, భవిష్యత్తులో మనం ఎక్కువగా వింటుండే పాట — పెరుగుతూ ఉండే దైవశీర్షపు పాట — జాతి దైవశీర్షపు పాట, మానవ ఐక్యత, ఆధ్యాత్మిక స్వేచ్ఛ కొరకు శ్రమించే దైవశీర్షపు పాట; ఇంకా రాబోయే మనిషియొక్క అతిమానసత్వం, భూమి జీవితంలో వ్యక్తమవడానికి అన్వేషిస్తున్న దివ్యాదర్శపు పాట; వ్యక్తి దైవంగా మారే అవకాశం కొరకు ఎదగమని చెప్పే దైవశీర్షపు పిలుపు యొక్క పాట; ఏ గొప్పదనాన్ని మానవత్వం తనలో ఆత్మశక్తిగా అనుభూతి

చెందుతుందో, ఏ గొప్పదనాన్ని మానవత్వం, ఇంకా ఊహకందని, స్పష్టమైన, పరిపూర్ణమైన రూపంలో జాతికి అందజేయాలని అనుకుంటుందో, ఆ గొప్పదనంలో జీవించమని జాతికి చెప్పే దైవశీర్షపు పిలుపు యొక్క పాట. జీవితాన్ని అందంగా అలంకరించడం కవిత్వానికి, కళకు, మిక్కిలి బాహ్యమైన పని; జీవితాన్ని ఇంకా ఎక్కువ అందంగా, సన్నిహితంగా, గొప్పగా, ఉదారంగా, పూర్తి అర్థవంతంగా చేయడమే వీని ఉన్నతతర కార్యము; కాని కవి ద్రష్ట అయినపుడు, నిత్యమైన మనిషి ఆత్మను, దాని అభివ్యక్త దైవశీర్షాలను, అతడు మనిషికి సాక్షాత్కరింపజేసినపుడు, కవిత్వం నుండి, కళ నుండి ఇంకా మిక్కిలి ఉత్కృష్టమైనది వెలువడ్తుంది.

ఫలితంగా అది ఒక విశాలతర విశ్వదర్శనం; విశ్వంలోను, మనిషిలోను గల దైవశీర్షాన్ని, దాని దివ్యసంభావ్యతలను, అతడిప్పుడున్న స్థితిలో అతని నుండి వ్యక్తమవుతున్న శక్తి గొప్పదనాన్ని, అతడి ఆలోచనలు, అనుభూతులు, అనుభవాలు, చర్యలు వీటన్నిటి యొక్క ఆధ్యాత్మిక పురోన్నతి; ఇంకా అభివృద్ధి చెందిన పురుష బుద్ధి, హృదయం; అతని నైజంలో, ప్రపంచం యొక్క అర్థంలో మరింత సత్యమైన, లోతైన అంతర్దృష్టి; మనిషి జీవిత ధ్యేయం, దాని నిర్మాణశిల్పం, మానవజీవితం, దానికి కావల్సిన దివ్యతర దక్షతలు, ఆధ్యాత్మిక విలువలు, వాటి కొరకు దైవశీర్షపు పిలుపు; నెమ్మదిగా విచ్చుకొంటున్న, ఇప్పుడు ఇంకా స్పష్టంగా తెలియబడ్తున్న విశ్వాత్మ, అది మానవాళికి అందించే భవిష్యత్ దృశ్యం; వీటి అన్నిటి అవగాహన, దర్శనం.

పై అంశాలలో అత్యధిక భాగాన్ని, తమ జీవితంలోను, సంస్కృతిలోను కలుపుకుని, వాటిని ఆచరణలో నిజం చేసే దేశాలే, రాబోయే ఉషస్సులో ఉండే దేశాలు; అలాగే కవులు — వారి భాష, జాతి, ఏది ఏమైనప్పటికి — ఎవరైతే ఈ అంశాలను, ఈ విశాల దృష్టితే దర్శిస్తారో, మాట్లాడుతారో, ఉచ్ఛరిస్తారో ఉత్తేజంతో, వారే తప్పనిసరిగా సృష్టికర్తలు భవిష్యత్ కవిత్వానికి, కళలకు.

మూలం: శ్రీఅరవిందులు

అనువాదం: యస్. వై. సోమయాజులు

దైవశ్రామికుడు

రజితరాగ మారుతాలలో
నీలి బంగరు మేలికాంతిలో,
నీకై కన్న స్వప్నాలను
వజ్రాల మూటలా మృదువుగా కప్పి వుంచా.

భూనభాలకు వారధిగా
హరివిల్లు నిర్మించాలని వుంది;
నర్తిస్తున్న ఈ గ్రహసీమలో
అనంతత్వ బీజాలు నాటాలని వుంది.

స్వర్గం సుదూరంలో
వీక్షించలేనంత వెలుగులా వుంది;
నిలుపుకునే అవకాశం లేదు,
మూలాలకు పట్టు దొరకటం లేదు.

చిన్మయాన్ని కొనితెచ్చేవాడు
మృణ్మయాన్ని కాదనగలడా?
ఇహలోకపు భారం మోస్తూ
క్లేశాలను దాటాల్సిందే!

దైవాన్ని వత్తిడి చేస్తూ,
అజ్ఞానపు శ్రామికుడిలా
భూమ్మీద ఉన్నా నేను;
జీవ మరణ ద్వారాల మధ్య.

అఖిల భారత పత్రిక

పదార్థపు బురదగుంటలో
లోతెంతో అన్వేషిస్తా;
స్వర్ణనదీ ప్రవాహానికి,
స్వర్గలోకపు వెలుగు బాటకు

పదార్థపు కాళరాత్రిలో
పవిత్రాగ్నిని వెతికా నేను;
కాని కాలుని కోపం నరుని శాపం
చివరకు నీ కందిన బహుమానం.

మనిషి మనసు, పశువు మనసే;
పశుప్రవృత్తి గెలవాలని
పాపతాపాల ప్రీతిగ చూచే,
ఒక భూత మందు దాగున్నది.

దివ్యతేజం 'భూతాలకు' దూరం;
శుద్ధమైన అందాలను కాదని,
సంతోష భయోద్రేకాల
నాటకంలో పాత్రధారివి.

చుట్టూ తిమిరంతో సమరం;
మనం చూచే 'సౌర' గోళాలు
ఈ అస్థిర ప్రపంచానికి
సగం కాంతి మాత్రమే సమకూరుస్తూ వున్నాయి.

ఆశలనే దీపాల వెలుగులో,
అఖాతపు అంచుల దాపున,

పాక్షిక సత్యాలు చూపే
పాంథశాల జీవయాత్ర.

సత్యమైన సత్యాన్ని కాదని, భయంతో
అజ్ఞానపు దైవాలను, అసుర 'శక్తులనూ'
ఆరాధిస్తున్నాము మనం;
వెలుగుల వెలుగును కాదని.

కన్నదంతా కావాలని మళ్ళీ మళ్ళీ కోరాలి,
చనిపోయిన వాళ్ళంతా మరల పుట్టి తీరాలి,
చేసిన యుద్ధాలన్ని మరల మరల చేయాలి,
ఫలమున్నా, లేకున్నా జీవయాత్ర సాగాలి.

నా వంటిన గాయాలు వందలైనా, వేలైనా,
అప్రతిహత యుద్ధవీరు లెంతమంది ఎదురైనా,
అనుకున్నది జరగాలి, ఆగకుండ సాగాలి;
'అతిమానస' ఆనందం అందరకూ అందాలి.

చీదరించుకున్నవారు ఎవరైనా దానవులే;
"నీ భావి ఎండమావి, నీ స్వప్నం పగటికల.
ఆకసాన ఏవిధంగ అగ్నిశిఖను అద్దుతావు,
పతనమైపోతావు, నీ పని పనికిరాని దవుతుంది.

"ఎందుకలా స్వర్గసుఖం పలవరిస్తూ పోతావు
ఆ బంగారు భవనమేది, ఆనందం ఎక్కడుంది?
అజ్ఞానపు చీకటిలో అటూ ఇటూ కొట్టుకునే
మనుగడయే మనకున్న అయోమయపు విధివ్రాత.

"నిశీధిలో మసలుకొనే భూతలమే మనకున్నది,
మిణుగు, మిణుగు దీపాలే మన ముందున్నవి కాదా?
ఆ దివ్యకాంతి నెలా భరియించగలం మనం;
దేవుని ఆకాంక్షనెలా తీర్చగలదు మానవాళి?

"అందులకే ఆ 'దేవుని' హతమారుద్దామా మనం!
ఆ తేజం, ఆ భారం పటాపంచలౌతుంది;
అంతులేని ఆ కాంతి అదృశ్యం అవుతుంది,
మానవ హృదయం ఎంతో తేలికపడిపోతుంది."

కాని మానవహృదిలోనే ఆ దైవం నివశించేది;
ముప్పులతో, తప్పులతో తడబాటుల గమనంతో
అనామకం అని పిలిచే ఆ ఆనందం కోసం
ఎడారిలో, బుడుగుల్లో నిరంతరం పయనించేది.

ఎవరో అంటున్నారు, ఎలిగెత్తి పిలిచారు;
"సాగిపో, సాగిపో ఎవరూ చేరని చోటికి;
గట్టివైన మూలాలకు చిట్టచివర చేరాలి,
బంధించిన కవాటాన్ని తట్టి మనం తెరవాలి."

విషయాల మూలల్లో ఒదిగి ఒదిగి కూర్చున్నది.
నాకు కనపడిందొక నారీముఖ ఆసింగం;
దైవరహస్యాన్నంతా దాస్తూ చూస్తూ వున్నది;
విచ్చుకున్న రెక్కలపై నిద్రాణం అయివున్నది.

మనసులోని ఆటంకా లందులకే వదిలేశా,
తీరని కోరికలనే అఖాతాలు దాటేశా;

శారీరపు దారుల్లో, సందులేని గొందుల్లో,
ఆవలి గట్టున వుండే మార్మిక లోకం చేరా.

మూగదైన భూలోకపు భీతావహ గుండియల
చీకటి లోతుల మ్రోగే ఆ ఘంటిక విన్నాను;
ఆవేదన మూల కారణమేదో కాక
ఆ నరకపు లోగుట్టును సైతం కనుగొన్నాను నేను.

పై నున్నది డ్రాగన్ల ఘోష,
ప్రక్కన 'దయ్యాల' మ్రోత;
ఆలోచన జనియించిన శూన్యంలో పరికించా,
అంతులేని లోతుల్లో అలుపెరుగక నే నడిచా.

ఆశ నిరాశల మధ్యన అందిందొక సోపానం,
అనంతమైన శాంతాన్నే కవచంగా ధరియించి,
ఆ దేవుని సొంతమైన దివ్యకాంతి పుంజాలను
మానవ అగాధంలోనికి మరలించా, కొనితెచ్చా.

నేనైన నా వాడు నాతోనే ఉన్నాడు
కప్పియున్న మాయంతా మటుమాయం అయ్యింది;
ఆ దేవుని సుస్వరాన్ని, ఆతని సంకల్పాన్ని విన్నా
ఆతని ఇచ్ఛను నా నుదుటన దాల్చా.

ఊర్ధ్వ, అధో లోకాలకు నిర్మించా నొక వారధి;
సేంద్రచాప శంపావృత శిఖరంపై
వెల్లివిరిసె స్వర్ణధార;
జగాలెల్ల ప్రకాశించె, ఆ కాంతుల మిలమిలలో

భూలోకపు హృదయంలో వెలిగిందొక దివ్యజ్యోతి;
వెలుగుతాయి ఇక నుంచీ అమరభాను దీప్తిశిఖలు;
జన్మయొక్క అవధుల్లో, ఆ అద్భుత కుహరంలో
రూపొందిన ఆ శక్తులు ఎదురు చూస్తు వుంటాయి.

సత్యం దివ్యానందం దర్శించే దీపాలై
వెలుగును ముమ్ముందొక స్వర్ణశిఖర సోపానం;
అజ్ఞానపు తిమిరాలను అంతం చేయాలని
దివ్యశిశువు లొస్తారు, దివ్యకాంతి దీధితితో.

వినూత్న కాంతిపుంజాల వెండి వెలుగుల్లో
నవజీవన ద్వారాలకు నగిషీలను చెక్కాలి
పైన కప్పు పసిడి కాంతి, క్రింది నేల తళ తళలు
జగమంతా వెలుగుతుంది, ఆచ్ఛాదన లంతరించి.

నూత్న రజత కాంతులతో
నా స్వప్నం ఫలిస్తుంది.
స్వర్ణ లీల దుస్తులతో
సజీవ సత్యం గమిస్తుంది.

మౌన శిఖరాగ్రాలకు

అంతులేని జలధి దాటి మౌని శిఖర అగ్రాలకు,
వచ్చెనతడు, స్వర్ణమయుడు,
తెచ్చెనతడు వెలుగు దివ్వె,
అతని ఘనత, ఆవేశం మన లోకపు ముక్తి కొరకు.

మూలం: శ్రీఅరవిందులు
అనువాదం: కె. ఆర్. యల్. నరసింహారావు

పరిణామం (1)

ఒక ధవళ ప్రశాంత శిఖరాన్ని చేరుకున్నాను.
ఒక స్ఫటిక దర్పణంలో వలె — నేను చూశాను
వలయాలుగా నెమ్మదిగా తిరుగుతున్న యుగాల బాటలో
సర్పాకారంలో అధిరోహిస్తున్న ఒక ప్రాచీన మహాశక్తిని
రానున్న దేవతకు ఈ భూమి ఒక బంగరు ఊయల.
పదార్థ సుషుప్తి నుండి, అజ్ఞాన జీవన మరణాల
భారం, చిత్రహింసల నుండి పరమాత్మ తేజస్సు వైపు
కదిలే రహస్య దివ్యత్వపు సగం వెలుగు, సగం చీకటి నిండిన సూచిక మనిషి.
విముక్తమైన మనస్సు అనంత కాంతి మహార్ణవాలలో ప్రయోగించింది.
బాధాగ్నిమయ చీకటిరేఖల నుండి జీవితం బయటపడింది.
పదార్థం తన జన్మకు కారణమైన నిశ్చేతన నిశీధిని కాంతిమయం చేసింది.
ఆత్మ అనంతంలోకి దూకింది.
కాలరహిత భగవధానందావేశంతో
హృదయం అరుణారుణమైంది.

మూలం: శ్రీఅరవిందులు
అనువాదం: యజ్ఞన్న

పరిణామం (2)

భగవంతుని అదృశ్య శాసనంలో ఇంకా అంతా పూర్తి కాలేదు.
జ్ఞానతీరాలు మనసుపైన మరో మనస్సును కాంక్షిస్తున్నాయి.
అలౌకిక సామరస్య మాధుర్య మహాజీవనం
ఇంకా జన్మించని మనుష్యుల కోసం రహస్యంగా ఎదురుచూస్తున్నది.
నిర్జీవ భువనంపై తొలి మొరటు దశలు
మొక్కలు, చెట్ల మానసరహిత చలనాలు
మన ఆలోచనలను తీర్చిదిద్దాయి.

దేవతలాగా జన్మించాలన్న ఆలోచన
మన మర్త్యత్వపు పరిధిని సువిశాలం చేస్తున్నది.
మానవ సంకల్పం, మానవ శక్తి పొందలేని ఒక మహత్వం
చిరంతన సీమలలో సుస్థిరమైన ఒక మహాజ్ఞానం
మన శ్రమకు, బాధకు అతీతమైన ఒక ఆనందం —
మన జీవన భవితవ్యపు మహోజ్వల శిఖరాలు
నిరామయశిల నుండి మనస్సు వరకు అధిరోహించిన నువ్వు —
ఇంకా జయించని అద్భుతావహ ఔన్నత్యాలు
అవిగో, అటు చూడు!

మూలం: శ్రీఅరవిందులు
అనువాదం: యజ్ఞన్న

నీవున్నందున

నువ్వు అఖిల సౌందర్య మనోజ్ఞ మూర్తివి,
అఖిల ఆనందమయుడివి కాబట్టి
నా ఆత్మ కన్నులు లేనిది, నిన్నే కోరింది.
నీకై పరితపించిపోతున్నది.
సృష్టి సర్వత్రా నీ అమృత స్పర్శను అనుభవిస్తున్నది.
ఆ ఆనంద పెనుభారంతో పరవశించిపోతున్నది.
సకల నేత్రాల వెనుక నీ రహస్య వీక్షణం కనుగొన్నాను.
ప్రతి పలుకులోనూ నీ మైమరపు గానం వింటున్నాను.
ప్రకృతి బాటలలో నీ మాధుర్యం నా హృదయాన్ని వేటాడుతున్నది
నీ వల కందని హృదయం వేరెక్కడ స్పందించదు.
సర్వ జీవరాశులలో నీ పార్థివ శరీరాన్ని ప్రేమిస్తున్నాను.
ప్రతి ఆకు, ప్రతి రాయిలో నీ ఆనందం తాండవిస్తున్నది
క్షణాలన్నీ అగ్ని పక్షాలపై నిన్ను మోసుకొస్తున్నాయి
అనంత కళామయ విశ్వదర్శన తీరాలలో నీవే మెరుస్తున్నావు.

నీతో పాటే కాలప్రవాహం ముందుకు సాగిపోతున్నది.
బంగారు భవిష్యత్తులో ఆకాంక్షా దీప్త ఆశాకిరణం నీవే, నీవే,

మూలం: శ్రీఅరవిందులు
అనువాదం: యజ్ఞన్న

ఓహో! మనోహర వదనం

ఆకుపచ్చని కుచ్చుల పట్టు చీరలో
కదలాడిన ఆమె వదనం మనోహరం, సుమనోజ్ఞం —
పచ్చలు మెరిసే తరువులలో,
నీలి నీలి సాగరాలలో,
సూర్యమణి కుండల మొకటి,
చంద్రమణి కుండలం మరొకటి
ఆమె వీనుల క్రింద మెరిసాయి, కదిలాయి.

మూలం: శ్రీఅరవిందులు
అనువాదం: యజ్ఞన్న

ఆర్. కి జన్మదిన సందర్భమున

ఎన్ని సుమనోజ్ఞ సంవత్సరాలు పునరావృతమయామో!
ఇదిగో ఇటు మళ్లీ తెచ్చింది నీ జనన మధుమహోదయం!
నీ యౌవ్వన ఉజ్వల శిఖరాన నీ జీవితం
ఉత్తుంగమై ఎగసిన ఓ తరంగం.

మహార్ణవం అట్టడుగున ఎన్నెన్ని అలలో,
క్రిక్కిరిసిన సంద్రంపై ఓ కెరటం.

శ్రుతిలయలతో దూర తీరాల వైపు
తరలిపోయే జీవితం మనది.

కదిలేది, కదిలించేది మహాసాగర శక్తి
అది అజేయం, నిత్యం, స్వేచ్ఛా ప్రదీప్తం
అనివార్యమైన నిర్దేశిత మార్గంలో
పయనమై గమ్యం చేరుతుంది.

ఒక చిరంతన మహాచిచ్ఛక్తి మనల్ని
ఏ లక్ష్యం వైపో నడిపిస్తున్నది.
అదంతా ఆ దివ్యశక్తి సంకల్పం.
దైవం చేతిలో మన చుక్కాని సురక్షితం,
దైవం ఉచ్ఛ్వాస బలంతో, ఔదార్యంతో
కదులుతున్నాయి మన జీవన నౌకల తెరచాపలు

యౌవ్వన సౌందర్య బలావేశాలలో
మహార్ణవ, కాంతితీరాల వైపు కదిలి పో,
విశ్వప్రభువు కారుణ్యం చుట్టు ముట్టగా
విశ్వనావికుని వాక్కులు విశ్వసిస్తూ

ఉప్పొంగే తరంగాలు చూసి భీతిల్లకు, పరవశించు
ప్రళయ భీకర గర్జనలకు, ప్రచండ పవనాలకు
తల్లడిల్లకు — ఆనందించు
మన నావికుడు నౌకను రక్షిస్తూ నడిపిస్తాడు నిర్నిద్రాణమై.

కడలేని కల్లోలిత కడలిలో
ఎగిరే నురగలలో ఆకాశం కనిపించదేమో.

భయమెందుకు,
రేయంబవళ్లు రోచిర్మయ సూర్యుడు నీతో ఉన్నాడు.

వరదలే విజయం సాధించినా, నీట
మునిగినవారు, ఎటు మునుగుతారు?
దైవం హృదయం లోతులలో వారు సుభద్రం.
కొందరికి విజయానంద శుభాలు ఇస్తాడు
మరి కొందరికి విశ్రాంతి ప్రసాదిస్తాడు.

తుఫానులు, జడివానలకు దూరంగా
అదిగో చూడు, మెరిసే దినాలు.
నీ రూపాన్ని తేజోమయం చేసే
ఆనంద భవితవ్య సాక్షాత్కారం వీక్షిస్తున్నా.

విశ్వసించు అతని అనుగ్రహాన్ని
నిరీక్షించు అతని సంకల్పాన్ని

మనల్ని నడిపేది అతనే
అనంత తీరాలు కనుమరుగైనా
సంఘటనలన్నింటిలో అతనినే సందర్శించు
దేని కోసం జన్మించావో
దానిని సఫలీకృతం చేసుకో.

మూలం: శ్రీఅరవిందులు
అనువాదం: యజ్ఞన్న

దృశ్యాదృశ్య ఉషస్సులో

దృశ్యా దృశ్య సూర్యోదయంలో
అస్పష్ట మసక సంధ్యా సమయంలో
వెలుగు చేతులెత్తి పిలిచినట్లు
ఆనంద స్వాప్నిక రూపిణివై
నా చెంతకు, మరింత చేరువకు
నువ్వు వస్తున్నావు, వస్తున్నావు!

మూలం: శ్రీఅరవిందులు
అనువాదం: కె. యజ్ఞన్న

అర్ణవ ఏకత్వం

నా చుట్టూ నిశ్శబ్దం, అవర్ణనీయ విశాలత్వం,
నీలిసముద్రంపై శ్వేత విహంగాలు విహరిస్తున్నాయి
నిశ్శబ్ద స్వర్గసీమ వైపు నీరవ సాగరం
వీక్షిస్తున్నది — ఒక నీలిమ మరో
నీలిమను మౌనంగా పరికిస్తున్నట్లు!

నిశ్శబ్దంతో, అనంతత్వంతో
సాయుజ్యం చెందిన నా ఆత్మ —
కనిపించేదంతా వాస్తవమై మారిపోయేంతవరకు
విశాలమై ఈ విశ్వాన్ని కౌగలించుకుంటున్నది.
— ఒకే ఒక అనంతత్వం, ఏకం సత్ ...

నామరహితుడై, దేహరహితుడై ఎవరో ధ్యాన నిమగ్న మైనాడు.
అనంతుడు, ఏకాంతుడు, మృత్యుంజయుడు, చైతన్యమయుడు —

సుప్రశాంత చిరంతన ఆనంద అమృతరూపమై —
సృష్టి సర్వస్వాన్ని ఎల్లప్పటికీ
తన గుండెకు అదుముకొన్నాడు

మూలం: శ్రీఅరవిందులు
అనువాదం: కె. యజ్ఞన్న

అతిసూక్ష్మ అనంతం

నిశ్చల అనంతాల నుండి మనం ఏతెంచాం.
ఈ శతకోటి ప్రపంచాలన్నీ అనంతత్వం
ఆడుకునే చిన్న కాంతి బుడగలు
అనంతంలో క్షణకాలం మెరిసే మెరుపులు

ఆ అనంతంలో దానికి తన ఆత్మ కనిపించ లేదు.
అది ఒక చిన్న అణువు లోకి చేరింది.
భూమిపై మట్టి నుండి విచిత్రంగా మేలుకొన్నది.

అనాలోచితంగా ఆవిర్భవించిన గోళంపై ఒక చిన్న జీవకణం —
మరుగుజ్జు సూర్యుని చుట్టూ తిరిగే
మట్టిగ్రహంపై మాంసాంబరాన్ని ధరించిన చిన్న జీవం.
విశాల, గగనంలో తిరిగే ఒక చిన్న మనస్సు.

అది జీవించింది, అది తెలుసుకున్నది.
అది తన మహోజ్వల ఆత్మను చూసింది.
అమరమై, అంతరిక్షాన్ని దాటిపోతూ, కాలాన్ని అధిగమిస్తూ!

మూలం శ్రీఅరవిందులు
అనువాదం: యజ్ఞన్న

కురచ నెపోలియన్

(హిట్లర్, అక్టోబర్ 1939)

చూడు! చూడు మాయ తన సంకల్పంతో చేసిన వైపరీత్యము
ఒక హింసాత్మక ఉత్పాతం జనించింది,
వాస్తవం కూడా విడ్డూరంతో ఏకమై పెరిగింది,
ఆమె మంత్రదండపు ఆధిపత్యంలో
చిన్నదైనా గొప్ప విషయాలు సాధిస్తుంది,
హీనమైన విషయాలు కులీనతను పొందుతాయి.
ఈ చిరుజీవి పృథ్వి కిటునటు పాదములు మోపు
గతకాలపు మహాకాయుడి భూరి విగ్రహము మాదిరి.
నెపోలియన్ మనస్సు అతి విశాలం, ధీరం, వేగవంతము,
అతని హృదయం సాగరం మాదిరి నిశ్చలమూ, ఉద్రేకపూరితము
అతని సంకల్పం ముష్టిలో, పట్టులో బలిష్టమే.
అతని కంటిచూపు ప్రపంచాన్నే చేత పట్టగలదు
పెద్ద, చిన్న విషయాలపై సార్వభౌమ్యత చూపగలదు.
అంచనా కందని చలనం, దానికున్న అవకాశం
విడువక చేజిక్కించుకొని కలిపించెను సంసర్గత.
ఎక్కడో అధోలోక పదార్థంతో తయారైన ఈ జీవి,
ఏ రకమైన వైభవమూ లేక ఆటాడే భూతం మాదిరి,
ఇనుము, బురద కలిసిపోయినట్లున్న ప్రకృతి పదార్థం,
కుటిలత, కుశలత కూడిన కుంచిత నరాలతో
పరిమితమై ఉన్న చిన్న స్వాప్నిక మస్తిష్కం గల
దీన, దుర్బల రసాత్మక అహంభావి, అతడు మొరటువాడు.
అతని హృదయం ఎరుగదు ఏనాడూ మాధురీయ, నవ్యప్రాయాన్ని,
ఆశలతో, భయాలతో సంప్రేరితమైన దురుసు మనిషి,
కేకలు, కన్నీళ్ళతో గడిపే తీవ్రనాడీ వ్యాధి పీడితుడు,
కఠినాత్ముడు, నిర్దయుడు, దుష్టుడు, చిరుతడు, పాశవికుడు,

కర్ణకఠోర గాత్రంతో గావు కేకల ప్రవక్త,
ఇదమిద్ధ భావాలు కొరవడ్డ ప్రబుద్ధుడు,
మన మానవ ప్రస్థానంలో నాయకునిగా నటిస్తున్నాడు.
ఆతని భుజబలమే భవిష్యత్తు విజయతోరణం కాగలదట.
ఆతని ఆరగింపుకు ప్రపంచమొక పరిపక్వ ఫలమట.
ఆతని ఛాయ లండన్ నగరం నుంచి కొరియా దాకా పడుతున్నది.
పట్నాలు, దేశాలు అతని పాదల క్రింద తుత్తినియలైపోతాయి.
ఒక భీతాహం తన గుప్పిటలో ప్రజను బంధిస్తున్నది.
నురగలు గ్రక్కే ఆ నోటి దగ్గర ప్రపంచ భవిత నిరీక్షిస్తున్నది.
ఒక రాక్షస శక్తి ఈ కురుచ మానవుని ఆదుకుంటున్నది
ఒక భూరిశక్తి చేతిలోని చిన్న మొరటు పరికరము.
స్వేచ్ఛాయుత ఆత్మానందాన్ని, కాంతినీ గర్హిస్తూ,
బలము, నేర్పు, రాక్షసశక్తులతో కూడినదై.
మానవత్వాన్ని నేలకూల్చు దృఢసంకల్పంతో
ఒక ఉక్కుపాదం కింద భూమి నంతటినీ ఏకం చేయాలని,
తన భయానక, దుర్మార్గ ప్రణాళిక అమలుకు నడుం కట్టింది.
మానవుని మనస్సునూ, సంకల్పాన్నీ ఒక్కసారిగా అణగద్రొక్కుతూ
సాధుత్వాన్నీ, కౌశల్యాన్నీ ఒక భయంకర పట్టులో బిగించి,
జనసమూహాల్లో రాక్షస నినాదాలు కురిపిస్తున్నది.
దాని అంధసామ్రాజ్యాల ననుమతిస్తే,
ఆ పాలన ఘోరమైన ఘడియను సిద్ధం చేసి
అచేతన తన హక్కును తిరిగి పొందనిస్తుంది.
పరాప్రకృతి చైతన్యశక్తిగా వెలువడిన మానవుడు
తొలుతటి నిశీధిలో కూరుకుపోగలడు.
పూర్వపు సృష్టి వెళ్ళిపోయినట్లుగానే
భూరి జంతువులు డైనాసార్‌లతో పాటు శిక్షను పంచుకుంటాడు.
అదంతా ఆ రాక్షసుని కట్టువస్త్రిపు ఛాయయే
భయకంపిత భూగోళంపై అలుముకున్నది.

ప్రాణాంతక మిట్టపై నున్న ఆతని ఉన్నత భవనంలో
ఒంటరిగా ఆ అధికార స్వరాన్ని ఆలకిస్తాడు,
ఆతని చర్య అకస్మాత్తుగా ఎంచుకొన్న నియంత,
రాక్షస చాతుర్యంతో విసిరే పులిపంజా.
ఆతని శరీరం వినియోగించలేని ఒక మహాశక్తి —
అల్ప మానవుడైన కారణాన ఆ భయంకర అభ్యాగతిని భరించలేని
కల్లోల జలధి యందు దురదృష్టపు నావలాగ —
ప్రేరేపించినది, ఆలోచించి, లంఘించి, ఘోషించి, పోరాడమని,
ప్రేరేపితుడై బెదరించి, భయపెట్టి, సడిచేసి, పాశవికుడై,
లంఘిస్తూ, గెలుపొందుతూ, అజేయుడై
ఆ సంక్షుభిత రహదారిపై కలిసెను చివరికి
అంతకు మించిన పైశాచిక శక్తిని — భగవానుని పిడుగుపాటుని.

మూలం: శ్రీఅరవిందులు

అనువాదం: డా. అమరవాది ప్రభావతి, ప్రొ. అమరవాది వేంకటరామ శాస్త్రి

ఆశ్చర్యకర మీ జన్మ

చూచితి నేను కాలవాహినిలో ఒక సంచారకునిగా నా ఆత్మను;
జన్మ నుంచి జన్మకు విశ్వగతులలో దాని నడక తీరును,
అగాధ ప్రదేశాలలో అస్పష్టంగా, ఉన్నత దేశాలలో ఉత్కృష్టంగా,
కీటకము నుంచి దైవత్వం దాకా పరిణమించిన తీరును.

వచ్చింది నిత్యాగ్ని లోని ఒక విస్ఫులింగం
పుట్టుక లేనివాని కొక గృహవసతి ప్రకృతిలో నేర్పాటు చేయ
ఆ నిశ్చైతన్య సూర్యరహిత నిశీధి అందుకున్నదా అగ్నిని,
దీనమైన మూగ పదార్థ పశుత్వ బీజము లోనికి.

జీవం కదిలి ఆలోచనాక్రమమొక ఆకృతిని రచన చేసింది.

కృషి చేసింది కేవల నిశ్చేతనాత్మక పృథ్వి చలించగలందుకై,

స్వప్నచారి ప్రకృతికి నిద్రలో పుట్టి

ఆశించడం, ప్రేమించటం నేర్చిన ఒక ఆలోచనాజీవి.

ఇంకా మందగమనంతో, అద్భుతం కొనసాగుతోంది,

పంక, పాషాణాల మధ్య అమర్త్యుని క్రమానుగత ఆవిర్భూతము.

మూలం: శ్రీఅరవిందులు

అనువాదం: డా. అమరవాది ప్రభావతి, ప్రొ. అమరవాది వేంకటరామ శాస్త్రి

క్షణములు

పదార్థ శిఖరాలపై పరిపూర్ణ క్షణాలున్నట్లైతే,

ఈ విజ్ఞాన, మహత్త్వ, దివ్యానంద పరాకాష్ఠలు,

కేవలం క్షణమాత్రలే, ఇది మాత్రమే చాలునేమో.

ధరించితేను ఝురీవేగ జ్వలిత పక్షములు

అవి అమాయక నలుపు వలువల ప్రకృతి తెచ్చిన ఆత్మల రెక్కలు

మర్త్యుల అస్థిర అల్పత్వం

వారిని కట్టి ఉంచలేదు. ఒక ఉన్నత ప్రభుత్వం

చేయగలదు క్షణంలో వారిని సృష్టి విరాజమాన చక్రవర్తులుగా.

ఈ క్షణ భంగుర ఆత్మోద్ధరణలు

ఆత్మ కొక విశిష్ట స్థిరత్వాన్ని సిద్ధం చేస్తాయి.

భగవానుని ప్రశాంతతత, ఒక ప్రబల అస్థిరత

అదే ఇప్పటి నా ఆత్మకి అవధుల్లేని అంతరిక్షం.

విభాగాలన్నీ ఒక కాలాతీత సంపూర్ణత;
క్షణాలన్నీ ఒక అవ్యయ వత్సరంలో ప్రకాశిస్తాయి.

మూలం: శ్రీఅరవిందులు
అనువాదం: అమరవాది వెంకటరామ శాస్త్రి, అమరవాది ప్రభావతి

శ్రీకృష్ణుడు

స్వర్గానికి మిన్న నైన శ్రీకృష్ణుని పదసన్నిధి
గాఢంగా కాంక్షించే పుడమి గుండె సవ్వడిని
విన్న నాకు తుట్టతుదకు అర్థం అవగతమయింది
దుర్భరమగు ఈ సుందర లోకమందు
ఆత్మ జన్మనందుటలో పరమార్థం ఏమిటని.
దివ్య చక్షువుల అందం కళ్లారా కన్నాను
అమర ప్రేమికుడి వేణువు ఆవేశం విన్నాను
అజరామర పారవశ్య సంభ్రమాన్ని పొందాను
ఎదలో ఉబికిన శోకం అంతరించిపోయింది.

మధుర సుధాగానరవళి దాపుల వినిపిస్తున్నది
అనూహ్య ఆనందంతో ప్రాణం త్రుళ్ళి త్రుళ్ళి పడుతున్నది
ప్రకృతి అంతా ఒక ప్రగాఢ ముగ్ధ స్తబ్ధతలో మునిగి
తన ప్రభువు తనను తాకి కౌగలించ వేచి వుంది.

తరతరాల నిరీక్షణ ఈ ఒక్క క్షణం కోసం
నాలో ఈ లోకం సంతృప్తి చెంది స్పందిస్తున్నది.

మూలం: శ్రీఅరవిందులు
అనువాదం: అందుగులపాటి కైలాసపతి, జానకి

శిలాదేవత

అది దేవాలయాల పురం, అక్కడ ఒక మందిరం
మలచబడిన దేవత కనుదోయి నన్ను కాంచింది
అది జీవంతో తొణికిసలాడే అమరదివ్య సమక్షం
అనంతత్వమంతా అవధరించిన దివ్యస్వరూపం.

ఆద్యశక్తి జగన్మాత, ఆమె దివ్యసంకల్పం
అజ్ఞానం ఆవరించి గాఢనిద్ర నున్న లోకంలో
నింగిలోన నేలపైన కడలి లోతుల్లోన
అనంతశక్తివంతమై అగ్రాహ్యాకృతిని దాల్చి మౌనంగా వసిస్తుంది.

మనసు ముసుగులో నున్నది మాటైనా పలుకకుండ
మౌనంగా, అర్థమవక, సర్వజ్ఞత పరిఢవిల్ల
చిత్రమైన ఆమె రూపురేఖ రహస్యాన్ని
ఆత్మ తెలుసుకునే వరకు ఆమె మరుగుపడే ఉంటుంది.

ఆరాధకుడిలో ఆమే, నిశ్చల ఆకృతిలో ఆమే
శిలాప్రతిమ రూపంలో కనిపించే దేవరహస్యం,
శరీరధారణ చేసిన అత్యద్భుత సౌందర్యం.

మూలం: శ్రీఅరవిందులు
అనువాదం: అందుగులపాటి కైలాసపతి, జానకి

మాండవ్యుని ఆలోచనలు

నింగిలోన పొంగిపొర్లు మేఘాలను అదుపుచేయు
ఫెళ ఫెళ మని గర్జించే ఉరుముల గొంతుకలను మూయు
కనులకు మిరుమిట్లుగొలుపు మెరుపులకు పగ్గాలు వేయు
శక్తి ఒకటి ఉన్నదనే నమ్మిక నా కేర్పడింది, కాని
తన సృష్టికి తను లోబడి ఆకర్షణలకు లొంగి
బందీయై ప్రలోభాలు ప్రేమలలో తేలియాడు
మనలోని ఆ భగవంతుని ముమ్మొందుగ లేపాలి.
అధికారంపై మానవునికి అందుకనే అంత ప్రేమ, కాని
ఆ అధికారానికి సైతం హద్దు ఒకటి ఉంటుంది.
అధిగమించి అడుగేస్తే అందమైన విశ్వమంతా
ఆధీనం అవుతుందని, అమరత్వం, అజేయత
సిద్ధిస్తాయనుకుంటే, హద్దెందుకు? అందులకై
అంతరించుటకైనా సిద్ధమనుటకు వెరపెందుకు?
అలలు చిందులాడుతుండు అల్లరి సింధువులు గాని
తుఫాన్ల తాకిడికి పొంగు మహోదధులు గాని
కాలేవు మనం కోరుకునే ఆదర్శాలకు సామ్యం.
ఆలోచనా పరంపరల ఆఖరి అవధులను కూడ
మానవ భావ విశాలత అధిగమించగలదు గాన
స్వర్గసీమ మాళిగ దానికి తుల్యం కానేరదు.
ఊర్ధ్వలోకాలపైన అలముకున్న పెంజీకటికి కూడ
వెరవక గాలులు సోకని తెరచాపలతో
పయనించే లంగరు చుక్కాని లేని నావవోలె
ఊహలు జ్ఞానేంద్రియాలు చేరలేని తీరాలకు
చేరగలుగునదేదో అంతరంగమందున్నది.
ఆ సుదూరతీరాల కావల నిబిడీకృతమై
మనం తప్ప ఎవరు లేని నిరాకార శూన్యంలో

అడుగిడి అదరక తిరోగమన మిష్టపడక
స్థిరముగ నిలుచుండగలదు జీవాత్మ ఒక్కటే.
ఆతడు నిర్దేశించిన ఆ అవధికి కట్టుబడే
జీవులు ఏమున్నవి, పశుపక్ష్యులు, చెట్టుచేమ జడపదార్థాలు తప్ప?
అన్ని ఎల్లలను మీరి లోకమంత మన చేతికీలుబొమ్మగ జేసి
సంతృప్తిగ ఇట నుంటే, అంతకంటె ఏమున్నది?
అయినా ప్రపంచాన్ని కదిలించే శక్తి ఒకటుంది గనుక,
ఇప్పటికిది చాలు, ఓ ప్రభూ, నాకు తెలుసు నేలమీద
ఆట విడిచి, సూర్యచంద్రమండలాల పైకెగసి
గత గతిక్రమాలు తీరుతెన్నులన్ని పరిణతి పొందించినపుడు
బాధలు వైషమ్యాలు లోకంలో అంతరించిపోతాయి.
బీడుపడ్డ నేలల్లో గులాబీలు పూస్తాయి.
నిశ్శబ్దపు ఎడార్లలో మధుర స్వనాలు వినిపిస్తాయి.
'దైవం మానుష రూపేణ' అన్నది ఋజువౌతుంది మరో మారు.

మూలం: శ్రీఅరవిందులు
అనువాదం: అందుగులపాటి కైలాసపతి, జానకి

సమర్పణ

నా లోపల నివసించే ఓ ప్రకృతి పురుషా!
నా అంతరంగమందు గుప్తంగా దాగిన ఓ పరమాత్మా!
నీ సాధనమైన నా భౌతిక కాయమంతా
నీ దివ్యత్వపు నిశ్చల తేజంలో మిళితమవనీ.

నీ మనసుకు వాహికగా నా మనసును మలచాను
నా సంకల్పము నీదగుటకు దానిని అర్పించాను

ఈ మన మార్మిక అనభివ్యక్త సంయోగంలో
నాదన్నది ఏది కూడ ఏమాత్రం మిగలనీకు.

నీ ప్రేమ తాళధ్వనులు నా హృదయంలో మ్రోగాలి
నా దేహం లోకార్థం నీ సాధనమై పోవాలి.
నరనరాలలోన పారవశ్యం ఝురులై పారాలి
నీ విశృంఖల శక్తి వెలుగును వెంటాడే
జాగిలములు కావాలి నా ఆలోచనలు

మూలం: శ్రీఅరవిందులు
అనువాదం: అందుగులపాటి కైలాసపతి, జానకి

ఇదేనా ముగింపు?

అంత జీవితం, ఇంతలో ముగిసిపోతుందా,
కన్న కలలకు, చేసిన చేతలకు అర్థమే లేదా
నిలవని నామం, నశించె రూపం
ఇదే నా ముగింపు?

పాతిపెట్టిన రాతిపలక క్రింద శరీరం కృశిస్తుంది
లేదా మండే కట్టెల్లో పిడికెడు బూడిదగా మారుతుంది
కరిగిన మనసు మరచిన జ్ఞాపకాలను కోల్పోతుంది
ఇదేనా ముగింపు?

బ్రతుకంతా ఒక్క క్షణంలో ముగిసినట్టు, కాలం గడిచిపోయింది
ఒకప్పటి ఎగిసిపడిన గాఢవాంఛలు

చలించని భూమి, చల్లబడిన సూర్యకాంతిలో వంచించబడి మరణిస్తున్నాయి
ఇదేనా ముగింపు?

దైవం వైపు మానవుడు చేసే అధిరోహణ కోసం
మా పరితాపాలు అందరి హృదయాలను చేరకనే, మోసపోయాయి
ఈ ప్రపంచం మాత్రం మృత్యువు వైపు, నరకం వైపు దిగజారుతోంది
ఇదేనా ముగింపు?

తీగలు తెగి, మూగవోయి, నేలకూలింది వీణ
ఆ అదృశ్య వైణికుడు మరణించాడా?
పిట్టపాడిన చెట్టు కూల్చారని
పాట ఆగిపోవాలా!

ఆలోచనా, సంకల్పాల కాధారభూతమై మనసున నిలిచిననాడు
పృథ్వి విధికే నూతనాకృతి నీయగల నిత్యయత్నశీలుడు
హృదయంలో కొలువున్న ఆ ఒక్కడూ
అతడే ప్రేమించి, పరితపించి, ఆశపడినవాడు...
అతడి కథా ముగిసిపోవాలా?

మనిషిలోని అమరత్వమే అతని నామం
ఇదే ఆ దైవకళాకారుని నిత్యనివాసం
తనని తాను మళ్ళీ మళ్ళీ దివ్య ఆకృతులుగా
మెరుగైన పోత పోస్తాడు...
ఆ నిరంతర శ్రామికుడు, విశ్రాంతి నిచ్ఛగించడు.

ఆ నింగి లక్ష్యం సిద్ధించేవరకు
హృదయంలో దైవదర్శనం పొందేవరకు

ఆత్మజ్ఞానం వికసించేవరకు ... అప్పటికి
ఈ లీల ఆగదు ... ఇది ముగిసిపోని పయనం.

మూలం: శ్రీఅరవిందులు
అనువాదం: డి. సత్యవాణి

ఒక రోజు — ఇంకా కొంచెం

ఒక రోజు, సగం సగం మరణానికి కాలం చెల్లిపోతుంది
ఒక రోజు, నూతన అస్థిత్వంతో అంతా ప్రారంభమౌతుంది

ఓ చిన్న బాట — ఆ గొప్ప లక్ష్యం
ఆ దివ్య పరిపూర్ణతను తెచ్చిపెట్టె ఒక స్పర్శ

శిఖరం తరువాత శిఖరం ఎక్కాం, మరిప్పుడు
గమనించు ఆ చిట్టచివరి వాలు...
ఇంకా ఎవ్వరూ అడుగుపెట్టని మహోన్నత శిఖరం:
ఒక్క అడుగు — అంతా నింగి, దైవమూ.

మూలం: శ్రీఅరవిందులు
అనువాదం: డి. సత్యవాణి

సావిత్రిలోని కొన్ని వాక్యాలు

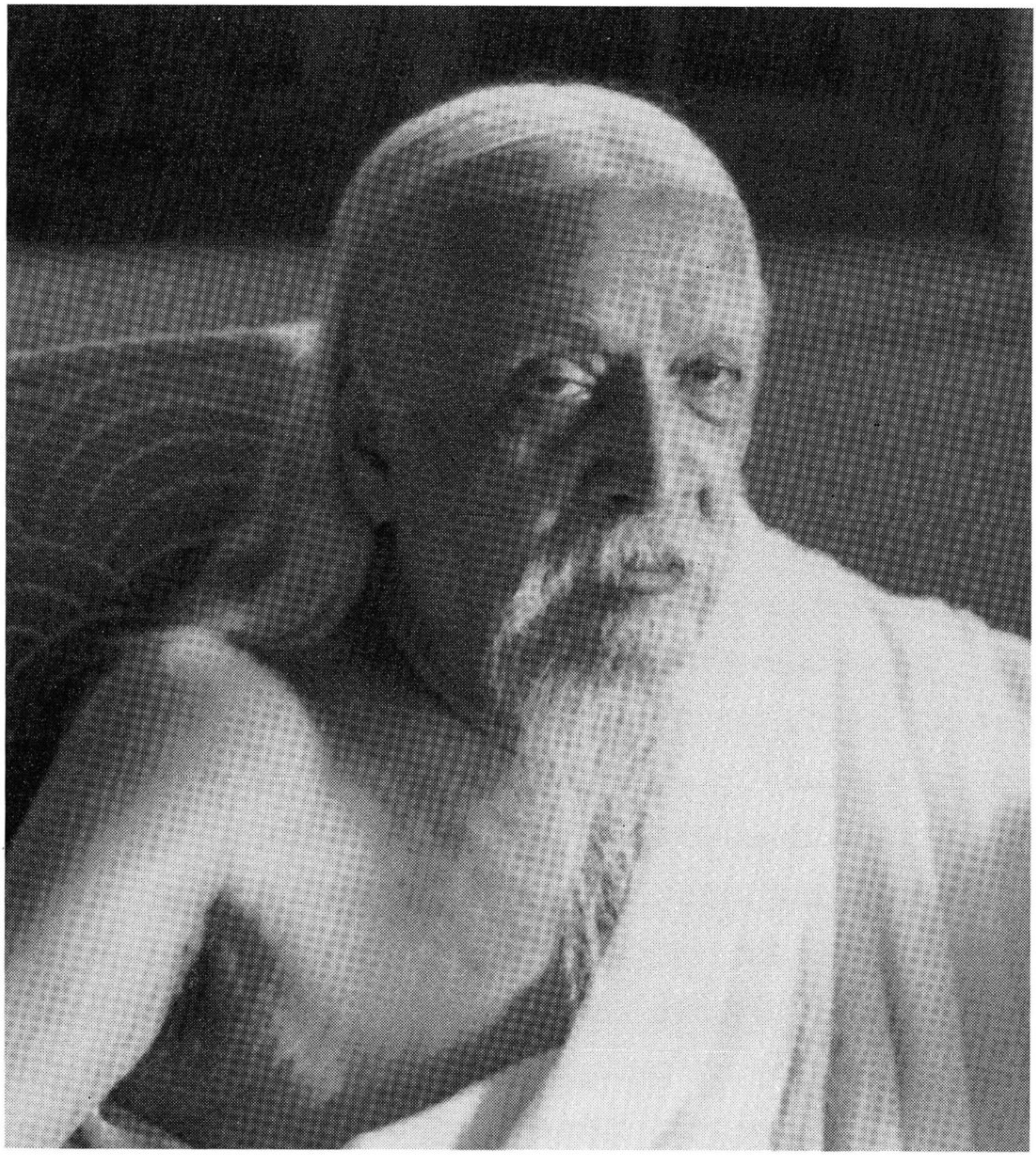
ముందుగా కొన్ని తెల్సుకోవలసిన విషయాలు:

శ్రీఅరవిందులు మహాభారతంలోని వనపర్వంలో చెప్పబడిన సావిత్రి గాథను మరింత ఉన్నతమూ, ఉదాత్తమూ, విస్తృతమూ చేశారు. వారి కావ్యానికి దీటుగా, వారి కావ్య అల్లికకు అనువుగా మలుచుకున్నారు. సావిత్రి గాథను పునః సృష్టిస్తూ, ఆమెను అసాధారణ వ్యక్తిగా, తేజస్వినిగా, దివ్యప్రేమ అన్న ఆయుధంతో మృత్యువుని జయించగల సర్వశక్తి సంపన్నురాలిగా, మన ముందు సాక్షాత్కరింపచేశారు. ఆకాంక్షాపరుడైన అశ్వపతి అద్భుతమైన తాంత్రిక భూమికల యొక్క అసాధారణ సాహసయాత్రలో, సావిత్రి, యమధర్మరాజుల సంవాదంలో, ఇంకా కావ్యమంతా నిండిన అనేక అత్యద్భుత సందర్భాలలో ఈ కావ్యం పాఠకునికి ఊహించలేని వాస్తవాలకు తలుపులు తీస్తుంది.

శ్రీఅరవిందులు బరోడాలో ఉండగానే (1893-1905) ఈ కావ్యరచన చేపట్టారు. అయితె ఇప్పుడు మన ముందున్న ఈ కావ్య సమగ్రరూపం పాండిచ్చేరీలో రూపొందింది. అనేక సంవత్సరాలు ఈ అద్భుత గ్రంథరచన సాగింది.

ఒక పాఠకుడు ఆశ్చర్యంతో శ్రీఅరవిందుల్ని ప్రశ్నించాడు 'స్ఫూర్తిని మీరు నిర్దేశించగల్గినపుడు సావిత్రిలోని భాగాలు మళ్ళీ మళ్ళీ ఎందుకు వ్రాయాల్సి వచ్చింది అని దానికి శ్రీఅరవిందు లిచ్చిన సమాధానం:

"అది చాలా మామూలు విషయం. నేను సావిత్రి కావ్యాన్ని నా ఆరోహణా కార్యక్రమంలో ఉపయోగించుకున్నాను. ప్రారంభం ఏదో ఒక మనోస్థాయి నించె ఆరంభించాను. ప్రతిసారి నేను మరింత ఉన్నతస్థితికి చేరినపుడు, నేను ఆ స్థాయి నించి తిరిగి వ్రాశాను. నాకు ముఖ్యమైన మరో విషయం ఉంది — అది ఏదైనా కొంత భాగం నిమ్నస్థితుల నించి వచ్చినట్టు నా కనిపిస్తే, నేను తృప్తిపడేవాడిని కాదు. అది కవిత్వపరంగా మంచిదైనా, ఆ విధంగా వదిలేవాడిని కాదు. అంతా ఒకే స్థాయిలో సాగాలి సాధ్యమైనంతవరకు. నేను సావిత్రిని ఏదో ఒక కావ్యంగా వ్రాసి పూర్తి చేయాలని భావించలేదు. ఎంతవరకు కవిత్వం వ్యక్తి యొక్క స్వీయ యోగచైతన్యం నించి వ్రాయవచ్చు, దాన్ని సృజనాత్మకంగా కవిత్వీకరించవచ్చు... అన్న అనుభవానికి సావిత్రి ఒక ప్రయోగాత్మక క్షేత్రంగా భావించాను. ఆ విధంగానే

Savitri

నా ప్రయత్నం కొనసాగింది. నేను 'రోజ్ ఆఫ్ గాడ్' కాని 'సానెట్స్' కాని తిరిగి వ్రాయలేదు, ఏవో చిన్న భాషాపరమైన మార్పుల కోసం తప్ప".

సావిత్రి మహాపద్యకావ్యం లోని కొంత భాగం

మన ఉనికికే కారణమైన ఆతడు అంతర్యామియై మనలోనే దాగాడు
తన శక్తితో తానే దోబూచులాడతాడు
ఈ ప్రకృతి పనిముట్టులో రహస్యంగా సంచరిస్తాడు దైవం.
మనిషినే తన నివాసమని తలచి కొలువుంటాడు
తన క్రీడాస్థలిగా ఈ విశ్వాన్ని మలిచాడు
అతడి శక్తివంతమైన కార్యాలకు విశాల వ్యాయామశాల విశ్వం
ఆ సర్వజ్ఞుడు మన ఈ అంధకారస్థితిని కావాలని వరించాడు
దివ్యుడై... మనిషిగా, మృగంగా వేషధారణ చేశాడు
శాశ్వతుడై... విధిని, కాలాన్ని సమ్మతించాడు
అమరుడై ... మరణంతో మేలమాడాడు...
సమగ్రమూ, పరిపూర్ణమూ అయిన ఆ ఒక్కటి
ఏ చిహ్నము లేక, సద్దుచేయని నిరాకార శక్తి...
కాలానికి చిక్కకుండా, చలనరహితమైన గాఢనిద్రలో... ఉన్న ఆ నిశ్శబ్దశక్తికి...
ఆ తనలోని మూగశక్తికి పిలుపు నిచ్చాడు.
అతడి ఏకాంతం యొక్క ఆ అనిర్వచనీయ సమృద్ధి
ఆ సమగ్రమూ, పరిపూర్ణమూ అయిన ఆ ఒక్కటి
అతని నిశ్శబ్దంతోపాటుగా శూన్యంలో ప్రవేశించింది
ఒక ఆత్మను అనంత రూపాలుగా మలిచాడు
తన శక్తిని కోట్ల ఆకృతులుగా తీర్చిదిద్దాడు
ఆ విశాల సీమల్లో ఏకాంతంగా ఉండే అతడే అందరిలో నివసిస్తాడు.
అతడే కాలమూ, అతడే శూన్యమూ
అతడే సమగ్రమూ, పరిపూర్ణము అయిన రక్షకుడు

అతడే మనలో రహస్యంగా ఉన్న అంతరాత్మ
మన అపరిపక్వ వేషం తాను వేసుకున్నాడు
ఈ మాంసభరిత శరీరాన్ని తన నివాసస్థలం చేసుకున్నాడు
మానవరూపంలోకి తాను ఒదిగాడు
అతని దివ్య ఎత్తులకు మన్ని పెంచాలన్న ఔదార్యంతో
దివ్యలక్షణాలతో కొత్త మనిషికి మూసపోస్తాడు
మర్త్యనమూనాపై దివ్యప్రణాళికను అమలుపరుస్తాడు.
మన పరిమిత మనస్సును అనూహ్యామైన అనంతాలకు ఎత్తుతూ...
ఆ క్షణాన్ని శాశ్వతత్వంతో స్పర్శిస్తూ.

ఈ పరివర్తన భూమి స్వర్గానికి చెల్లించాల్సిన ఋణం
ఓ పరస్పర ఋణం చేత మనిషి, దైవం బంధితులు
మన మానవత్వాన్ని ఆతడు అవధరించినట్టే
ఆతడి స్వభావాన్ని మనం ఆలింగనం చేసుకోవాలి
మనం దైవం యొక్క బిడ్డలం.... దైవంగా మారాలి
అతడు సహించిన మానవ భాగం... దివ్యంగా ఎదగాలి
మన జీవితం విరోధాభాసం, దైవమే దానికి బీగం

మూలం: శ్రీఅరవిందులు
అనువాదం: డి. సత్యవాణి

ముఖ్య గమనిక

అఖిల భారత పత్రిక 'చిన్న పుస్తకాలు' తెలుగులో (8-20 పుటలు) శ్రీమాతారవిందుల ప్రవచనములు ప్రస్తుతం లభ్యమగుచున్నవి.

1) శ్రీఅరవిందులు — ఒక దీపిక
2) శ్రీమాత — ఆమె జీవితము — కార్యదీక్ష
3) గ్రంథపఠనం గురించి
4) భారతీయ సంస్కృతి — నాలుగు విశిష్ట లక్షణాలు
5) జీవిత లక్ష్యం
6) యువకులకు — వారి శరీరం గురించి
7) భయం — కారణము — నివారణ

ఇంకనూ 11 పుస్తకాలు వేరు వేరు శ్రీమాతారవిందుల ప్రవచములతో ముద్రణ అగుచున్నవి. అల్పవ్యవధిలో లభ్యమగును.

పుస్తకం వెల — రూ 3-00

Statement about ownership and other particulars concerning Akhila – Akhila Bharata Patrica

Form IV

(1) *Place of publication:* Sri Aurobindo Society, 1, Rangapillai street, Pondicherry - 605 001; (2) *Periodicity of publication*: Monthly; (3) *Printer's name, nationality and address*: Swadhin Chatterjee, Indian, Sri Aurobindo Ashram Press, Pondicherry - 605 002; (4) *Publisher's name, nationality and address*: Pradeep Narang, Indian, Sri Aurobindo Society, 1, Rangapillai street, Pondicherry - 605 001; (5) *Editor's name, nationality and address:* Karra Venkateswarlu, Indian, Plot No. 11/A, Oppt. No. 87, MSN Colony, Vizianagaram (AP), PIN: 535 002; (6) *Names and addresses of individuals who own the newspaper and partners or shareholders holding more than one percent of the total capital*: Sri Aurobindo Society, Pondicherry - 605 001.

I, Pradeep Narang hereby declare that the particulars given above are true to the best of my knowledge and belief.

Sd

21 February 2011 — Pradeep Narang

Publisher